והיינו דתנן. במסכת שקלים: **פתחיה על הקינין.** על הסופר שסמו קינין שהמתנדב קן מביא מעות ונותן לתוכו די"ג שופרות היו במקדש [ז] ויש בהם שניים שסמן תוריים[ח] וגותלו עולה במסכת שקלים[ט]: **שפופת דברים ודורשן.** כגון לימתי לעותתי: **בעלי קומה.** שיתרמו מהן בעלי דיינים ולא יקחו: **בעלי כשפים.** שאם יהא הנדון [ט] מכשף והסור לא יצלוח בו יעשו הן מכשפות וימיתוהו בכל מיתה שיוכלו [י]: **הסורגמן.** שלא יחליף [יא] טענותיו ויפיחיבוהו: **דהוה ביול ליצני.** בולז ומערבב הלשונות: **ודורשן.** כגון עין סוכר וגגות גריפין. והיינו דקרו ליה מרדכי בלשן: **מתני' כריפות.** כורכין וקושרין לאשי הבגלים [יב] מלא מגרוף: **וכל עיירות הסמוכות לשם מתכנסות**[יג] . המולה גדולה שיבינו בייתוסין שבמולאי יו"ט קולרין [יד] אותן דבייתוסין לא מודו [טו] כדמפרש לקמן: **אמר לון.** הקולר לבני עיירות העומדות עליו: **בא השמש.** [טז] אמרו לו הן: **מגל זה.** כלומר [יז] במגל זה אקצור התבואה: **בקופה זו.** אתן התבואה [יח]: **שבא זו.** [יט][כלומר] אקצור בשבת: **אמרו לו הין.** ג' פעמים שואל להן כל דבר: **וכל כך.** שהיה שואל למה: **מפני הבייתוסים שאומרים אין קוצרה העומר כמולאי יו"ט.** אלא במולאי שבת כדמפרש בגמרא לפיכך הקולרים מגביהין קולן כדי שישמעו בייתוסין להוליא מלבן: **גמ' דלא להתענאה בהון.** אבל למספד שרי: [כ](**במקלסון**) **ומקלסהון.** מיכא דחמירי כולי האי לתפיי למספד אסור: **איתוקם תמידא.** הוקם התמיד על משפטו כדמפרש לקמיה דלא למספד: **עד סוף מועדא.** פסח: **איתוקב.** נתיישב על דינו שבאותן ימים נגמו חכמים את הבייתוסים: **דלא להתענאה.** אבל למספד שרי דלא הויא שמחה (א) יתירה בשל עצרת כבשל תמיד משום [כא] דעצרת לא היה שום רגילה לדברי בייתוסין אבל בתמיד היתה רגילה [כב] לדבריהם ותרוייהו מפרש לקמן: **מעשה.** לשון יחיד: **מאי אהדרו.** להו רבנן כשנלחוש: **תשמרו.** לשון רבים: **כולן.** כל הקרבנות: **מנין לכם.** דהאי מממתא השבת [כא] ממש הוא: **זקן אחד.** בייתוסי היה: **מפטפט.** [כב] בדברי ויכוחין: **י"ל יוס וגו'.** שאם

והיינו דתנן[ו] אפתחיה על הקינין [ז] זה מרדכי למה נקרא שמו פתחתה שפותח דברים ודורשן ויודע בשבעים לשון כולהו סנהדרין נמי ידעי שבעים לשון [ח]דאמר רבי יוחנן [ט]אין מושיבים בסנהדרין אלא בעלי חכמה בעלי מראה בעלי קומה בעלי זקנה בעלי כשפים ויודעים שבעים לשון שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן אלא דהוה בייל לישני ודריש והיינו [י]דכתיב במרדכי [יא]בלשן: **מתני'** [יב]כיצד [יג] הן עושין שלוחי בית דין יוצאין מערב יום טוב ועושין אותן כריכות במחובר לקרקע כדי שיהא נוח לקצור כל העיירות הסמוכות לשם מתכנסות לשם כדי שיהא נקצר בעסק גדול כיון שהחשיבה אומר להן בא השמש [יד] אומר הין בא השמש אומר הין מגל זו אומר הין מגל זו אומר הין קופה זו אומר הין קופה זו אומר הין בשבת אומר להן שבת זו אמר [טו]הין שבת זו אמר הין אקצור והם אומרים לו קצור אקצור והם אומרים לו קצור שלש פעמים על כל דבר ודבר והן אומרים לו הין הין הין כל כך למה [טז](לי) מפני הבייתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יו"ט: **גמ' ת"ר**[יז] אלין יומיא דלא להתענאה בהון ומקצתהון דלא למספד בהון מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד ומתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא [יח] למספד מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד שהיו צדוקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד מאי דרוש [2]את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים מאי אהדרו [יט] [3]את קרבני לחמי לאשי [כ] תשמרו שיהיו כולן [4]באין מתרומת הלשכה מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב [כא]חגא דשבועיא דלא [כב] למספד שהיו בייתוסין אומרים עצרת אחר השבת נימפל להם רבן יוחנן בן זכאי ואמר להם שוטים מנין לכם ולא היה אדם אחד שהיה משיבו חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואמר [כג]משה רבינו אוהב ישראל היה ויודע שעצרת יום אחד הוא [כד] עמד ותקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתעגנין שני ימים קרא עליו מקרא זה [4]אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר ואם

בעלי כשפים. פירש רב המי גאון כדי לידע את הדין כדאמרינן בשקלים: [ט] דעושה מעשה מייב האומה דעיניים פטור והיינו דקאמר רבי אליעזר בסוף מרבע מיתות (סנהדרין דף סח.) שאני שונה שלש מאות הלכות בנטיעת קישואין וכדאמרי' נמי אבל אתה למד להבין ולהורות: **ויודעים בשבעים לשון.** בסוף פג] אחד דיני ממונות (שם דף יח:) משמע דסגי בשנים [כ] (אחד) לדבר ואחד לשמוע ואמר רביעי אין למעלה הימנה וכולהו סנהדרין לאו כולהו ממש ואין מושיבין בסנהדרין לאו אכולהו קאי אי נמי התם לדיני ממונות והכא לדיני נפשות ולא סגי בעשרים ושלשה דלכמה דברים צריך סנהדרי גדולה כמו לזקן ממרא ולדון את השבט ועיר הנדחת דבעי שבעים ואחד [כא] : **אלין יומיא דלא להתענאה ומקצתהון דלא למספד.** משמע שכולן אסורים בתענית אבל בהספד אין אסורים אלא מקצתן והא דגרס בסוף סדר תעניות כיצד (תענית ד' יח.) כל שאחריו בהספד אסור בתענית מוחר ליתן את מיתתו בהספד כל שכן בתענית כדמשמע הכא אלא ה"ג כל שאחריו בתענית אסור בהספד מותר ומתני' דהתם נמי הכי מוכחת דמתמיר דלא למספד מבדלא להתענאה וכי נקיט התם כל שאחריו ה"ג הוה מצי למנקט כל שלפניו דאי אמרת לפניו אין בתענית אין בהספד אסור אם כן למה לי שיהא מוטל בין שני י"ט: **מריש ירחא דניסן ועד תמניא איתוקם תמידא דלא למספד.** כך הגירסא בכל הספרים ובקונטרס פי' הטעם דלא הויא שמחה בשל עצרת כבשל תמיד משום דבעצרת לא היתה שום רגילה לדברי בייתוסין אבל בתמיד היתה רגילה דבריהם ותרוייהו מפרש לקמן ולהכי אסור אפי' למספד ובסוף סדר תעניות כיצד (ד' יח:) כתובה הגירסא להיפך איתוקם תמידא דלא למספד ומביא תמיד מאי דרוש את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים מאי אהדרו את קרבני לחמי לאשי תשמרו שיהיו כולן באין מתרומת הלשכה מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא למספד ומביא תמיד מאי דרוש את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים מאי אהדרו את קרבני לחמי לאשי תשמרו שיהיו כולן באין מתרומת הלשכה מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא למספד שהיו בייתוסין אומרים עצרת אחר השבת נימפל להם רבן יוחנן בן זכאי ואמר להם שוטים מנין לכם ולא היה אדם אחד שהיה משיבו חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואמר משה רבינו אוהב ישראל היה ויודע שעצרת יום אחד הוא עמד ותקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתעגנין שני ימים קרא עליו מקרא זה אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר ואם מותר ר' יוסי אומר בין לפניו בין לאחריו אסור ומיהו קלת קשה לגירסא זו דפריך התם למה לי למימר מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד דמשמע דלא הויא שמחה בשל עצרת כבשל תמיד ומשמע דלא הויא שמחה בשל עצרת אבל בתמיד היתה רגילה דבריהם ותרוייהו מפרש לקמן: **מאי אהדרו.** לשון יחיד: **מאי אהדרו.** להו רבנן כשנלחוש: **תשמרו.** לשון רבים: **כולן.** כל הקרבנות: **מנין לכם.** דהאי מממתא השבת [כא] ממש הוא: **זקן אחד.** בייתוסי היה: **מפטפט.** [כב] בדברי ויכוחין: **י"ל יוס וגו'.** שאם מותר ר' יוסי אומר בין לפניו בין לאחריו אסור לא לפניו ולא לאחריו כמו שאר ימים טובים דאין צריכים בקונטרס שאם היה מוליך את ישראל דרך הר שעיר היו הולכים בתחד עשר יום שהיא סמוכה לארץ ואם היה אוהבן למה לימרן ובפי' חומש פי' שכל אותו הדרך הלכו בשלשה ימים וזה לשונו אחד עשר יום מחורב אמר להם משה ליסראל ראו מה גרמתם אין לך דרך קצרה מחורב לקדש ברנע כדרך הר שעיר ואף הוא מהלך אחד עשר יום ואתם הלכתם אותה בג' ימים שהרי בעשרים בתייר נעשו מחורב שנאמר ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחודש נעלה הענן וגו' בעשרים ותשעה בסיון שלחו המרגלים מקדש ברנע לא מהן שלשים יום שעשו בקבורות התאוה אכלו בשר חדש ימים ושבעה ימים שעשו בחצרות להסגירה של מרים נמצא שבשלשה ימים הלכו כל אותו הדרך וכל כך היתה שביעה מתלבטת בשביל להמהר ליאתכם לארץ ובשביל שקבלתם היסד אתכם שביעות הר שעיר הרבעים שנה עד כאן לשונו והשתא נראה דלהכי מייתי האי קרא דאחד עשר יום דאם היה אוהב ישראל למה איחרן הרבעים שנה ולא הגליחו לגלת כמו שעשו באותן שלשה ימים: כתוב

בטלו א"נ י"ל כיון דקורין המגילה מפרסם מילתא דלא צריך חיזוק לאסור לא לפניו ולא לאחריו כמו שאר ימים טובים דאין צריכים חיזוק לאסור לא לפניהם ולא לאחריהם משום שהן דאורייתא א"נ י"ל דיום י"ג של אדר היה מתחלה מיומא דלא להתענאה משום יומא דנקנור ובטלו משחרב בית המקדש דבטלה מגילת תענית דהוא גופיה בטל כ"ש דלא אסרו משום יום דלפני פורים דכה"ג אמרינן התם דאמר ב) ריב"ז גזר תעניתא בתליסר ופריך ותיפוק ליה כו' עד יום טוריינס גופיה כו' ה"נ אמרינן הכא יום נקנור גופיה בטלו כ"ש דלא אסרו משום יום שלפני פורים: תוס' אחרות:

ז) עיין תוס' כתן בד"ה אלין דלא כתבו כן ע"ש.

א) עי' בר"ה דף כה ע"ב ואותו היום וכו' והספיקה ר"ג הספד גדול ולא שרלאיה לכן אלא כדי שיעבו כל העם שלא קדשו ב"ד את החודש הני דר"מ אסור בהספד: ב) וכן מבואר כל זה בתוס' בתענית דף יח ד"ה רב אמר וע"ע בר"ן בם דדקה מי אחמרן ע"ש:

ו) שקלים פ"ב משנה ה, ג) בסנהדרין יח., ג) נ"ל דקרו מרדכי, ד) [לקמן עב.]; ה) [במשנה שבמסיות ליתא], ו) תענית יח:, ז) [לפי גי' רש"י להתענאה], ח) [ירושלמי כב:], ט) נ"ל קינין, י) [ס"ו מ"ס], י) נ"ל ק, ל) נ"ל ומקלסהון. במקלסון אליכא כנ'. נ"ל ק, מ) נ"ל קלת אליה וכן העתיקו התוספות, נ) [סנהדרין סז.], ס) נ"ל מ"ז, ע) סנהדרין נב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלא להתענאה שהיו בייתוסין וכו' שונים הן לכם ולא היה בהן אדם: (ב) שם יום אחד הוא לפיכך עמד ותקנה וכו' שני ימים זה אחר זה קבע עליו: (ג) רש"י ד"ה דלא להתענאה וכו' דלא הוא שמתה בשל ע"ל ותיבת ימיהה נמחק:

גליון הש"ס

תוד"ה מריש וכו' ונר' זו נבונה. תמוה לי ל"ה מאי פרכי' בתענית נמ"ל מתמניא לימא מתמעה ותמניא גופא אסור דה"ל ומא לאיתוקם ממידא. הא מגד איתוקם ממידא מותר בהספד ומגד מגא דשבועות אסור גם בהספד וצ"ע:

מוסף רש"י

בעלי מראה בעלי קומה. שתהא לאיתן מוטלת על הבריות בעלי כשפים. להמית מכשפים הבוטחים בכשפיהם לבעל מדי בי"ד ונגנות על המכשפין המסתיתין ומדיחין בכשפיהן כגון המלכים מפי התורגמן. כשבאין עדי לוגיים לבעל בפיהם לא יעמדו להעמיד מלגים בייהם דהוה ליה עד מפי עד (סנהדרין יז:). דלא להתענאה בהון. שטלן אסורין בתענית ומקלסהון שיש בהן קלת אמונין ב"כ שבהספד נמי אסורין מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה. דכל שמונה ימים נשלו ומתנו בדבר עד שנלאו את הגלוזקין ועשו אותם יום טוב ודבר זה מפורש בפרק רבי ישמעאל ובתענית אלגנו איתוקם תמידא דלא למיספד. שהיו הגלוזקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד, מאי דרוש את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני בין הערבים, מאי אהדרו לו את קרבני לחמי לאשי תשמרו להקריב לשון רבים כולן באין מתרומת הלשכה. איתותב חגא דשבועיא. שהיו בייתוסים אומרים עצרת אחר השבת הוא ובו' ותמו אותן והלכו להם בייתוסים ממה הספוקין על כרחן וחזרו בהן (תענית יח:).

רבינו גרשום

כן הוא: פתחיה על הקינין. שכל מי שנודר קינין בא לו אצל פתחיה ונותן לו מעות ונותן לו קינין: בייל לישני. בולל הלשונות ודורשן כמו גגות צריפין וסוכר עין שמחבר זה עם זה ומוציא דבר והיינו בלשן: ועושין אותה כריכות. שכורכין חבל סביב הנבלים עד שהן במחובר כעין עומרין: כיון שחשיכה אמר להן. הקוצר: בא השמש. כלומר הגיע זמן לקצור: מגל זה. כלומר קצור במגל זה ובקופה זו ובשבת זו משום לפרסומי מילתא דמותר: אין קצירת העומר במוצאי יו"ט. אלא במוצאי שבת: דלא להתענאה בהון. אבל שרו למיספד: ומקצתהון די לא למיספד. ג) אלא שרו להתענאה: את קרבני לחמי לאשי וגו'. מה שתי הלחם ושאר קרבנות צבור באין מתרומת הלשכה דכתיב זאת עולת חדש בחדשו חדש והבא קרבן מתרומה חדשה אף תמידין נמי. ועוד דכתיב תשמרו להקריב לשון רבים: איתותב חגא דשבועיא. שהיו אומרים אין עצרת לעולם אלא אחר שבת: די לא להתענאה כיון שבאלו התריסו

יא ב מיי' פ"ז מהל' מלכות סנהדרין הל' ה (ון):

יב ג מיי' פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הלכה יא:

יג ד מיי' פ"ד מהלכות שקלים הלכה ה:

יד ה מיי' פ"ח מהלכות תמידין ומוספין הל"ה ופ"ז שם הלכה יא:

תורה אור השלם

1. הַבָּאִים עִם זְרֻבָּבֶל יֵשׁוּעַ נְחֶמְיָה עֲזַרְיָה רַעַמְיָה נַחֲמָנִי מָרְדְּכַי בִּלְשָׁן מִסְפֶּרֶת בִּגְוָי נְחוּם בַּעֲנָה מִסְפַּר אַנְשֵׁי עַם יִשְׂרָאֵל:
נחמיה ז ז
2. אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם:
במדבר כח ד
3. צוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: במדבר כח ב
4. אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר שֵׂעִיר עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ: דברים א ב

שיטה מקובצת

ו) הקינין פתחיה זה: ב) כיצד היו תיבת הן נמתק: ג) השמש אומרים [וכן לקמן]: ד) להתענאה: ה) אהדרו לה: ו) לאשי ריח ניחוח: ז) דלא להתענאה תיבת למספד נמחק: ח) והיו בהם שנים: ט) מכשף ורשיבע הסייף והאור שלא: י) שיוכלו והיינו דאמרינן בסנהדרין מנין שאי אתה יכול להמיתו באותו מיתה הכתובה בו: יא) יחליף תתורגמן: יב) השבלים כמלא: יג) מתכנסות לשם למוצאי יו"ט כשקוצרים אותם הס"ד ומה"ד כדי שיהא נקצר בעסק גדול כלומר בקול: יד) קוצרין אותו: טו) מודו בה: טז) השמש אמרו הן: יז) כלומר אקצור במגל זה תיבת התבואה ל"ש: יח) התבואה בקופה זו: יט) בשבת זו: כ) משום דבעצרת: כא) השבת שבת: כב) מפטפט מקנטר בדברי: כג) תיבת אחד נמחק: כד) ואית ספרים דגרסי בתרוייהו דלא למספד. צריך לומר דגרסינן בחגא כו' דלא למספד מדפריך כו' ובאתוקם תמידא גרסינן נמי דלא למספד דפריך נמי התם למה לי (למימר) מריש ירחא כו' עד אמר (רבא) [רב] כו' ולא קאמר עלה הא מני ר"י כו' אלמא דאפילו כרבנן נמי אתי ש"מ דגרסינן דלא למספד דאי גרסינן דלא להתענאה הל"ל לא נצרכא אלא ליום שלפניו ור"י היא דאילו רבנן מתירין ביומיא דלא להתענאה בין לפניו ובין לאחריו והר"ר יוסף אומר דגר' בתמיד דלא להתענאה דלא אשכחן א) ריש ירחא דאסור בהספד ואע"ג דלא אמר הא מני ר"י היא הא דסיפא קאי אריש וא"ת והיאך מתענין ערב פורים והא פורים מיומיא דלא למספד בהון הוא וא"כ לפניו לכ"ע אסור ואין לומר משום דבטלה מגילת תענית נהי דשאר יומי בטלו חנוכה ופורים לא בטלו ר"ל דנהי דהן עצמן לא בטלו לדין דלפניהם ולאחריהם מיהו